

Samenvatting Gebiedsconferentie Omgevingsvisie Altena

corsa: 18.0009288/2016z00533

Thema: “Hoe willen we in Altena omgaan met onze leefomgeving?”

Donderdag 24 mei 2018 - Fort Altena

Aantal deelnemers: 120

Aantal workshops: 10, gehouden in drie rondes van 40 minuten

1. Naar een multifunctioneel platteland

De meeste deelnemers zien mogelijkheden voor nieuwe functies in het landelijke gebied. Daarbij wordt gesteld dat elke vrijkomende agrarische bouwlocatie eigen mogelijkheden kent. Feiten/omstandigheden van de locatie en de ligging in het gebied zijn bepalend. De eigenheid van het gebied moet bewaard blijven. Het is altijd maatwerk. Mogelijke gewenste invullingen zijn onder andere een zorgboerderij, agri-toerisme en bewoning, kleinschalige bedrijven (geen concurrentie met bedrijventerreinen).

Voorwaarden voor de vestiging van nieuwe functies die genoemd zijn, zijn:

- Zorgvuldig omgaan met de uitstraling van (karakteristieke) gebouwen.
- Neem het bouwblok als maat. Een deel van deelnemers vindt dat de huidige bebouwing bepalend is.
- Goede bereikbaarheid.
- Passend in de omgeving. Zo wordt de openheid van het middengebied als cruciaal gezien. Een deel van de deelnemers pleit voor een gebiedsgerichte benadering, waarbij in de nabijheid van de kernen meer zou moeten kunnen.
- Informeren en betrekken van omwonenden.
- Er mag bovendien geen concurrentie met bedrijventerreinen ontstaan en geen beperkingen voor de agrarische sector zijn.

Het is wel wenselijk grotere natuurgebieden te maken door verbindingen van natuurgebieden voor de biodiversiteit. Toevoegen van gebiedseigen bossen wordt ook als een goede maatregel gezien. Zo is het gebied ten oosten van de Korn erg kaal. Ook het aantal recreatieve verbindingen mag uitgebreid worden; denk ook aan het verbreden van hoofdwatgangen en recreatief medegebruik hiervan. Maak natuurgebieden ook meer toegankelijk. Er zijn te weinig leuke afstapmomenten; creëer meer recreatieve voorzieningen.

Tenslotte is in deze workshop ingegaan op duurzame energie. Deelnemers geven aan dat windmolens/ zonne-energie op een bij het gebied passende kleinschalige wijze wenselijk is. Denk hierbij aan een beperkt aantal windmolens in hout.

2. Een Altena groeimodel voor recreatie

De meeste deelnemers aan de workshop vinden dat er meer mogelijkheden voor recreatie moeten zijn. De algemene opinie is dat het aantal toeristen niet te groot zou moeten worden en passend moet blijven bij het gebied. Meer specifiek worden daarbij karakteristieken genoemd als dijklinten, openheid, ruimte etc. Over de mogelijke oplossingen zijn er verschillende meningen geuit en allerlei oplossingen aangedragen:

- Een bungalowpark van 400 huisjes, maar geheel duurzaam en groen
- Kleinschalige voorzieningen langs routes (hotels, B&B, theetuinen)
- Waterrecreatie verder uitbouwen en verbinden met andere vormen van recreatie.

Naast routes en watergebonden recreatie is aandacht gevraagd voor de Noordwaard, hier is ruimte voor iets nieuws. Enige mate van concentratie rondom poorten in het gebied kan goed zijn. Ook worden ideeën bedacht om bijzondere gebieden fysiek en in de promotie verder te verbinden (Nieuwe Hollandse Waterlinie, de Biesbosch, dijken etc).

Een beperking voor de doorontwikkeling is de kwetsbaarheid van de natuur. Sommige mensen vinden de Biesbosch al te druk. Een idee is om recreatie sterk te richten, bijvoorbeeld op sportief en in beweging zijn. Dan zou je b.v. motoren in kwetsbare gebieden kunnen weren.

Een ander idee is om sterker op evenementen in te zetten, zodat meer reuring ontstaat in het gebied en er vaker wat te doen is. Ook voor jongeren onder de 18. Een bekende naam op een evenement is aansprekend voor jongeren. Daarmee zet je jezelf op de kaart en doe je ook echt iets voor de eigen inwoners.

De aanwezigen vinden dat de informatievoorziening over het gebied sterk verbeterd moet worden. Via een digitale kaart moet inzichtelijk gemaakt worden waar alles te vinden is op allerlei gebied, waaronder recreatie/toerisme/overnachting. Een soort digitale atlas van de gemeente Altena. Een Altena-app is ook zeer gewenst.

3. Leefbaarheid en eigenheid van de dorpen (ruimtelijke kenmerken)

In deze workshop is stilgestaan bij de ruimtelijke kenmerken en kwaliteiten van het gebied en de dorpen. De meeste deelnemers kwamen met ongeveer dezelfde typen kwaliteiten en kenmerken.

De openheid en variëteit van het landschap wordt door veel deelnemers als kwaliteit benoemd. Maar hoe behouden we dit landschap? Door liever niet uit te breiden in het landschap en te behouden wat er is. Ook moet duidelijk zijn wat wel en niet kan en moeten we hiermee werken.

Tijdens de workshop is ook ingegaan op de herkenbaarheid van dorpen en de kwaliteiten. Ieder dorp heeft zijn eigen kwaliteiten en herkenbaarheid zoals de vesting Woudrichem, het kasteel in Dussen, de overgebleven woningen na de tweede wereldoorlog in Drongelen en de kerktorens in de verschillende dorpen. Waarom is herkenbaarheid belangrijk?

- Mensen zijn gehecht aan hun dorp
- Behoeftte aan eigen identiteit
- Herkenbaarheid draagt hieraan bij
- Jongeren hechten ook aan eigen identiteit

De aanwezigen gaven aan dat groen en bomen erg belangrijk zijn voor de kwaliteit van een dorp. Er moeten plannen gemaakt worden voor het groen in de kernen en meer garant staan voor het behoud van de bomen. Het kappen van bomen moet beter verbonden zijn aan herplantplicht en er moet gehandhaafd worden. Dit gebeurt nu veel te weinig. Voorbeeld: kale plekken in straatbeeld door kappen van bomen (Doornseweg in Almkerk). De aanwezigen zouden graag meer bomen zien in het straatbeeld.

4. Leefbaarheid en eigenheid van de dorpen (voorzieningen)

In deze workshop is stilgestaan bij het belang van voorzieningen voor de leefbaarheid van kleine kernen. De meeste aanwezigen beseffen dat het lastig is om invloed te hebben op welke voorzieningen voor dorpen behouden kunnen blijven. In hoofdlijnen zijn de volgende conclusies getrokken:

- Openbaar vervoer is belangrijk om voorzieningen bereikbaar te houden, ook voor minder mobiele groepen.
- Ontmoeting is voor een dorp erg belangrijk. Dit kan in verschillende voorzieningen, maar ontwikkelingen die voorzieningen combineren worden als bijzonder positief genoemd. Het clusteren van voorzieningen wordt als effectieve manier gezien om meer voorzieningen in het dorp vast te houden.
- Onderwijs heeft men het liefst in de buurt, in eigen dorp of een dorp vlakbij.
- Woonzorgvoorzieningen worden belangrijk gevonden in verband met het zelfstandig wonen door ouderen.

5. Goed wonen in Altena

In deze workshop is gesproken over manieren om voldoende woningen te kunnen realiseren voor (groeierende of nieuwe) doelgroepen als ouderen, eenpersoonshuishoudens, groepen met een laag modaal inkomen en arbeidsmigranten. Een greep uit de ideeën:

- Kleinere woningen of b.v. het concept 'tiny houses'.
- (Aanpasbare) gebouwen die geschikt zijn voor meerdere doelgroepen, bijvoorbeeld door modulair te bouwen.
- Diverse typen mantelzorgwoningen. Deze zijn heel geschikt voor Altena, omdat de gebondenheid aan het eigen dorp vrij groot is.
- Woonvoorziening voor groepen mensen die niet zelfstandig meer kunnen wonen.
- Extra verdiepingen op bestaande panden kan een manier zijn om betaalbare woningen te realiseren (verdichten).
- Bouwen in diepe, grote tuinen (slim inbreiden).
- Aparte kleinschalige complexen voor arbeidsmigranten, zodat er geen verdringing optreedt en wel een goede integratie.

Er wordt voor gepleit goed naar de (lokale) vraag te kijken en naar bijzondere mogelijkheden: zijn er leegstaande panden, kunnen we slim herstructureren, zijn er groepen die samen iets kunnen doen?

Goed wonen is naast de juiste woning ook het mixen van doelgroepen. Homogene wijken dragen onvoldoende bij aan de sociale cohesie van dorpen.

Er zijn mogelijkheden voor inbreiding en verdichting, maar dat mag niet kosten gaan van de identiteit van de dorpen. Locaties aan de randen van de dorpen kan de kwaliteit ook versterken.

Vraag is of de overheid kan voorkomen dat beleggers woningen opkopen en tegen te hoge kosten doorverhuren?

Er komen steeds nieuwe ideeën voor kleine woningen en mantelzorgconstructies. De regels verbieden deze vaak en maken wijzigingen lastig. De opgave is om het toekomstige bestemmingsplan flexibeler te maken voor zaken die we allemaal toch willen.

Er moet passende huisvesting van arbeidsmigranten komen. In principe kan dat bij agrariërs, maar wel binnen een bandbreedte. 100 mensen is teveel. Daarnaast is het van belang om binnen de dorpen te zorgen voor een goede integratie (geen ghetto bij wijze van spreken). Ook dat vraagt om een redelijke maat en schaal van de huisvesting.

6. Bereikbaarheid en economie

In deze workshop is gesproken over de bereikbaarheid van Altena en de wijze waarop de arbeidsmarkt beter kan aansluiten op de steeds hogere opleidingen onder de jongeren.

Bereikbaarheid

De bereikbaarheid wordt als kwetsbaar ervaren. De A27 loopt snel vol en het openbaar vervoer kent veel overstapsituaties, waardoor de zorg om aansluitingen te missen groot is. 's Avonds is het lastig om 'thuis' te komen met het OV. Mede daardoor vertrekken jongeren voor vervolgopleidingen uit het gebied. Ideeën om dit te verbeteren zijn:

- Het verbeteren van de op- en afritten
- Meer rechtstreekse verbindingen tussen Altena en Gorinchem (en eventueel andere plaatsen met een station).
- Meer onderwijsaanbod in Altena of nabijheid
- Meer (snel)fietspaden als alternatief voor de auto of om busstation De Tol beter bereikbaar te maken.

De A27 wordt ook gezien als barrière. Opgave voor de toekomst is om de barrièrewerking te verminderen. Een idee is een verlaagde ligging als hij verbreed wordt.

Er wordt aandacht gevraagd voor sluipverkeer; zowel in dorpen naast A27 als op N267 en N322. Met de komst van grotere bedrijven bij Waalwijk wordt dit effect groter.

Economie

Over de wijze waarop de economie zich zou moeten ontwikkelen verschillen de meningen. Een deel van de aanwezigen zou het sterk vinden als er meer kantoren en dienstverlenende functies in het gebied zouden worden gevestigd. Anderen wijzen erop dat dit evengoed forenzen van buiten aantrekt en de druk op de A27 (en mogelijk de N-wegen) doet toenemen. Anderen vinden het geen probleem dat bewoners het gebied uit moeten voor een baan. Economie en arbeid zijn niet meer plaatsafhankelijk. Een andere strategie is om de bestaande sterke clusters verder uit te bouwen, bijvoorbeeld door een programma voor innovatie samen met bedrijven op te zetten, waar nieuwe (innovatieve) bedrijven op in kunnen springen. Bijvoorbeeld rondom de havengebonden en de maritieme economie in Werkendam.

Een derde strategie is om kleinschalige vestiging van bedrijfjes in wijken, dorpen en platteland mogelijk te maken. Dat sluit mogelijk aan bij het typische ondernemerschap van Altena en kost relatief weinig ruimte.

Versnelling van innovatie wordt vooral gezien als rol van de bedrijven zelf, eventueel met ondersteuning van de gemeente. Bedrijvigheid pal langs de A27 wordt als nadelig gezien, omdat het de openheid teveel aantast. Bovendien is de afrit van Werkendam (A27) al zwaar belast. Een andere manier is om onderwijs en bedrijfsleven beter aan elkaar te koppelen en meer samen te werken: leerlingen vroegtijdig in aanraking brengen met bedrijven en de benodigde skills te leren, kan helpen bij het kiezen van de juiste vervolgopleiding en het lopen van gerichte stages.

7. Versterk de landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteit

In deze workshop is nagegaan welke kwaliteiten belangrijk zijn voor de gemeente en hoe ze versterkt kunnen worden.

In algemene zin vinden de inwoners het gebied bijzonder fraai. Verbeteringen zijn mogelijk door:

- Natuur en landschap beter hand in hand te laten gaan, meer diversiteit in de vegetatie te maken.
- De openheid is heel kenmerkend. Geef dit niet te snel op, let erop dat gebieden rond de snelweg niet vollopen, ook geen geluidschermen.
- De Noordwaard is een mooi gebied, maar is nog weinig ontdekt. Hier zijn mogelijkheden om de beleving te vergroten.
- Kwaliteitsversterking: buitendijks bedrijventerrein bij De Klerk (Woudrichem) moet ook ingevuld worden. Maak een kwaliteitsslag met de ontwikkeling van dergelijke locaties. Neem de verantwoordelijkheid als gemeente Altena om wisselwerking te creëren met Loevestein. Kijk verder dan gemeente Altena en buiten de kaders van het eigen beleid. Stel kwaliteit voorop.

Biodiversiteit is een belangrijk aandachtspunt. Als we natuur en landschap gescheiden houden, verarmt de biodiversiteit. De integratie van landbouw en natuur is een belangrijke opgave. Het gaat om bewustwording, betrokkenheid (van bewoners en organisaties) en organiseren van financiering.

8. Het Altena energiespel

In deze workshop is gekeken naar de manier waarop de energietransitie kan worden opgepakt. De gemeente heeft als ambitie om energieneutraal te worden. Vier conclusies:

1. Er bestaat veel weerstand tegen de plaatsing van windmolens en zonneweides (landschappelijk storend, hinderaspecten, te groot ruimtebeslag, buiten de regio inkopen). Tegelijk is er bij een aantal deelnemers bereidheid tot offers, die nodig zijn gelet op de urgentie: het hoe en waar goed afwegen.
2. Vergroot bufferopslag van energie en gebruik daarbij mogelijkheden van water.
3. Pas een mix van maatregelen toe die zorgen voor energiebesparing (zowel bestaande als innovatieve maatregelen [nieuwe technieken ontwikkelen zich snel]).
4. Organiseer op lokaal niveau toepassingsmogelijkheden (bijv. biomassa, zonneweides) waar de buurt van profiteert; creëer urgentie en breng daarmee beweging op gang.

Er is een heel rijtje aan middelen bedacht om de energietransitie op te pakken:

- Water (stroming, buffers/opslag)
- Biomassa (vergisting van (agrarische) afvalstromen, waterwegen als aanvoer benutten)
- Opbrengst energie dicht bij toepassing/gebruik (voorkomt energieverlies)
- Warmtenetwerken
- Besparen (over het algemeen in de gebouwde omgeving (woningbouw, bedrijven), aandacht voor veiligheid, terugverdientijd)
- Duurzaam/goedkoper inkopen buiten de regio
- Efficiënter gebruik (innovatie, bijvoorbeeld combinatie zonnepanelen met wateropslag op daken)
- (extra) buffers/opslag
- Keuzestress: kennis bundelen bij betrouwbare organisatie, procesbegeleider, ontzorgen door beschikbaar stellen projectleider, gemeente als intermediair)
- Bundelen van maatregelen, organiseren van de uitvoering, cofinanciering (looptijd van (subsidie)maatregelen van de rijksoverheid wisselen/zijn te kort van kracht))
- Successen delen (mond op mondreclame, goede voorbeelden)
- Urgentie bevorderen (nieuwbouw moet met
- Financieringsmogelijkheden bevorderen (Altenafonds)
- Voorbeeldfunctie gemeente (hoe staat het er mee?)
- Actieve promotie door gemeente
- Koude/warmte opslag: inzicht in technische mogelijkheden
- Aandringen op landelijke kwaliteitscriteria (certificering, wel balans met deregulering)
- Project A27 (INNO A58) als energie innovatie (= energie opvangen van remmend autoverkeer)
- Buiten de regio (wel zelf profiteren)
- Samenwerking met (grote) regionale partijen (woningcorporaties, energiemaatschappijen)
- Financiële prikkels bieden (hypotheekvormen)

9. Een gezond Altena

In de workshop gezondheid is de vraag gesteld welke thema's betrokken kunnen worden bij een integrale verbetering van de gezondheid. In de workshop is ingegaan op de thema's gezonde levensstijl, voorzieningen en milieu.

Op het vlak van het bevorderen van een gezonde levensstijl is aangegeven dat er meer aanleidingen nodig zijn voor sport en bewegen. Die dienen dicht bij de groeiende groep ouderen te liggen en bij de jongeren: zij haken nu soms te vroeg af in het beoefenen van sport. Ideeën daarbij zijn: meer fiets- en wandelpaden en wandelgebieden, meer spelaanleiding in en rondom de dorpen, elke school een gymzaal en het instellen van een blue zone Altena (waarin voeding en beweging worden gecombineerd). Dit vergt een cultuuromslag.

Op het vlak van milieu is vooral het effect van bedrijven buiten de gemeente op de milieusituatie ingebracht, zoals de Amercentrale.

Op het vlak van voorzieningen is met name gekeken naar de effecten van de vergrijzing. Het risico op vereenzaming ligt op de loer. Ideeën daarbij zijn een huisartsenpost in Altena, het organiseren van een crisisopvang, een passend woon- en zorgaanbod, voldoende ontmoetingsmogelijkheden en het mogelijk maken van kleinschalige (groeps)wooninitiatieven (met de mogelijkheid om hier collectief zorg te organiseren).

10. Sociale structuren en organisaties in het grotere geheel

In deze workshop waren specifieke belangen onderwerp van gesprek met als doel ze te plaatsen in een bepaald perspectief; variërend van 'samen doen', 'de overheid als trekker', de 'samenleving als trekker' tot 'geen rol voor overheid en samenleving'.

Hoofdconclusies:

1. De gemeente mag zich vaker als partner opstellen en zo samen met inwoners en instanties belangen behartigen.
 - Woningbouw: Samen optrekken met de belangenvertegenwoordigers (o.a. corporatie), minder regisserende overheid, meer aandacht voor maatwerk en flexibiliteit ten aanzien van woningmarktontwikkelingen.
2. Meermaals hoorden we dat belangenvertegenwoordigers onderling (te) weinig contact hebben. De overheid kan hierin optreden als trekker, om de (versnipperde) kennis en kunde bijeen te brengen en om te leren van elkaars resultaten. Bijvoorbeeld ten aanzien van (culturele en sport) evenementen en verenigingen of particuliere initiatieven met een ideële instelling.
3. Bij maatschappelijke urgente kwesties is gewenst dat de faciliterende rol van de overheid opschuift naar 'meer samenwerking'.
 - Verslavingszorg kan via nauwere samenwerking in een veel breder perspectief worden geplaatst door de fysieke leefomgeving ook te beschouwen.
4. In situaties waar toezicht en handhaving gewenst wordt of als het gaat om bescherming is nadrukkelijk, naast goed partnerschap, ook een regisserende (trekkers)rol van de overheid gewenst. Het gaat dan specifiek om natuur-, milieu- en biodiversiteitsbescherming en meer in het algemeen de bescherming van de leefomgeving.
5. De gemeente pakt soms een regierol op die niet (geheel) aansluit bij de verwachtingen van de maatschappij.
 - De exploitatie van zwembaden wordt vooral geregisseerd vanuit financieel-economische overwegingen. Een blik vanuit andere perspectieven zoals vergrijzing, gezondheid, overgewicht, ontmoeting etc. kan ook leiden tot ander beleid t.a.v. zwembaden.
 - De overheidsregie op veiligheid sluit niet altijd aan bij de door de maatschappij gewenste regie op veiligheid.
6. Samenwerking is óók maatwerk.
 - Dorpsraden zijn geen 'must'; het gaat erom dat bewoners zich vertegenwoordigd voelen. De vorm waarin is minder relevant.
 - Heb daarbij oog en oor voor de vele deskundigen in de maatschappij en benut deze kennis via (nieuwe vormen van) samenwerking.